

## 69789 - بىز كاپىرلارنىڭ قانداق كىيىملىرىنى كىيىشتىن چەكلەنگەن؟

### سۇئال

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدىكى مۇسۇلمانلار كاپىرلاردىن كىيىم-كىچىكتە قانداق پەرقلەنەتتى؟ مەككە كاپىرلىرىمۇ ھازىرقىدەك ئۇزۇن كىيىملەرنى كىيەتتى؟ ، شۇنىڭغا ئاساسەن: كەڭ-ئازادە كىيىملەر ئىسلامى كىيىم دەپ ئېتىبارغا ئېلىنمىدۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

### تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاھقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

كىيىم-كېچەك دېگەن ئاللاھ تائالانىڭ بەندىلىرىگە ئاتا قىلغان نېمەتلىرى بولۇپ، ئەۋرەتنى ياپىدۇ، ئىسسىق-سوغۇقتىن ساقلايدۇ، ئاللاھ بۇنى بەندىلىرىگە نېمەت قىلىپ بەردى. ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ** تەرجىمىسى: «ئى ئادەم بالىلىرى! سىلەرگە بىز ھەقىقەتەن ئەۋرىتىشكەن ئۇلارنى ياپىدىغان لىباسنى ۋە زىننەتلىنىدىغان لىباسنى چۈشۈردۇق، تەقۋادارلىق لىباسى ئەڭ ياخشىدۇر، ئەنە شۇلار (يەنى ئىنسان بالىلىرىغا سەترى ئەۋرەت ئۈچۈن لىباس ياراتماق) ئۇلارنىڭ ئىبرەت ئېلىشى ئۈچۈن ئاللاھنىڭ (بەندىلىرىگە بولغان پەزىلى - مەرھەمەتلىرىنى كۆرسىتىدىغان) ئالامەتلىرىدىندۇر». [سۈرە ئەراپ 26 - ئايەت].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَجَعَلَ لَكُم سَرَائِيلَ تَقِيكُمْ الْحَرَّ وَسَرَائِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ كَذَٰلِكَ يَتِمُّ نِعْمَتُهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ** تەرجىمىسى: «ئاللاھ سىلەرگە ئىسسىقتىن (ۋە سوغۇقتىن) ساقلىنىدىغان كىيىملەرنى، ئۇرۇشتا سىلەرنى (زىيان - زەخمەتتىن) ساقلايدىغان تۆمۈر كىيىملەرنى تەييار قىلدى. ئاللاھ سىلەرنى ئىتائەت قىلسۇن دەپ، سىلەرگە ئەنە شۇنداق مۇكەممەل نېمەتلەرنى بېرىدۇ». [سۈرە نەھل 81 - ئايەت].

ئەسلىدە كىيىم-كېچەكنىڭ ھەممىسى دۇرۇس، مۇسۇلمان ئۆزى ئىشلەپ چىقارغان ياكى مۇسۇلمان بولسۇن ياكى مۇسۇلمان بولمىسۇن باشقىلار تەرىپىدىن ئىشلەپ چىقىرىلغان كىيىملەرنى كىيسە بولىدۇ، مەككىدە ۋە باشقا جايلاردىكى ساھابىلارنىڭ ئەھۋالىمۇ مۇشۇنداق ئېدى، ئۇلارغا خاس بولغان ئايرىم كىيىم تىكىپ بېرىدىغان كىشى يوق ئېدى. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالاممۇ شامدا، يەمەندە ۋە باشقا جايلاردا توقۇلغان رەختلەردىن قىلىنغان كىيىملەرنى كىيەتتى. ئۇ ۋاقىتلاردا مۇسۇلمانلارنىڭ رەخت توقۇش سانائىتى يوق ئېدى، كىيىمنىڭ شەرتى شەرتلەرگە مۇۋاپىق كېلىشى ئېتىبارغا ئېلىنىدۇ. ئەزلەڭگە خاس بولغان

كېيىملەرنىڭ قىسقىچە ھۆكۈمىنى 36891 - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىدىن تەپسىلى كۆرەلەيسىز.

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام كىيىم-كىچىكتە بولسۇن ياكى باشقا تەرەپتىن بولسۇن ئومۇمەن كاپىرلارغا ئوخشاپ قېلىشتىن چەكلىگەن، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كىمكى باشقا دىندىكى كىشىلەرگە ئوخشىۋالسا، ئۇ كىشى شۇلاردىن ھېسابلىنىدۇ». [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 4031-ھەدىس. ئىراقى سەھىھ دەپ "ئىھيا ئۇلۇمىدىننىڭ تەخرىجى" 1-توم 342-بەتتە كەلتۈرگەن. شەيخ ئەلبانى "ئىرۋائۇل غەلىل" 5 - توم 109 - بەتتە كەلتۈرگەن. ]

يەنە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام خۇسۇسىي قىلىپ كىيىم-كىچىكتە كاپىرلارغا ئوخشاپ قېلىشتىن چەكلىگەن. ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمىر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە: «پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئۇ كىشىنىڭ ئۈستىدە سېرىق بويالغان بىر قۇر كىيىمنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا: بۇ رەڭ كاپىرلارنىڭ كىيىمىنىڭ رەڭگى، بۇنى كىيىمىگەن دېگەن». [مۇسلىم رىۋايىتى 2077-ھەدىس].

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەزەربەيجاندىكى مۇسۇلمانلارغا: «نازۇ-نېمەت، كىيىم-كىچەكلەردە مۇشرىكلارغا ئوخشاپ قېلىشتىن ساقلىنىڭلار» دەپ مەكتۇپ ئەۋەتكەن. [مۇسلىم رىۋايىتى 2069-ھەدىس].

كاپىرلارنىڭ كىيىمىدىن مۇسۇلمانلارغا كىيىش ھارام بولغىنى پەقەت كاپىرلارنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان ئۇلاردىن باشقىلار كىيىمەيدىغان كىيىملەردۇر، ئەمما كاپىرلارمۇ ۋە مۇسۇلمانلارمۇ كىيىدىغان ئورتاق كىيىملەر بولسا بۇ كاپىرلارغا خاس كىيىم بولمىغانلىقى ئۈچۈن بۇنى كىيسە بولىدۇ.

سەئۇدى ئەرەبىستان ئىلمى تەتقىقات، دىنى تەشۋىقات پەتىۋا كومىتېتى ئالىملىرىدىن: كاپىرلارغا ئوخشاپ قېلىشتىكى چەكلەنگەن ئىشلاردىن سورالغاندا؟ ئۇلار مۇنداق جاۋاب بەرگەن: "ئادەتتە ئۇلارغا خاس بولغان ئىشلاردا ئوخشاپ قېلىش چەكلىنىدۇ، دىنى ئېتىقاد، ئىبادەتلەردە بىدئەت-خۇراپاتلار ۋە ئۇلارغا ئوخشاش ساقاللىرىنى ئالدۇرىۋېتىش، چېچىنىڭ بىر يېرىنى قويۇپ يەنە بىر يېرىنى ئالدۇرىۋېتىش قاتارلىق ئىشلاردا ئوخشاپ قېلىشتىن چەكلىنىدۇ.

ئىشتان ۋە كاستۇم-بۇرۇلكا قاتارلىق كىيىملەرنى كىيىش بولسا، بۇ ئادەتتىكى ئىشلاردىن بولۇپ (بۇ تۈردىكى كىيىملارنى كاپىرمۇ مۇسۇلمانمۇ ئورتاق قوللىنىشى ئومۇملىشىپ كەتكەندۇر)، كىيىمنىڭ قايسى تۈرىنى كىيسە بولىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: **قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ** تەرجىمىسى: «ئېيتقىنكى، ئاللاھ بەندىلىرى ئۈچۈن ياراتقان لىباسلارنى، شېرىن، پاك رىزىقلارنى كىم ھارام قىلدى؟». [سۈرە ئەراپ 32 - ئايەت].

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئومۇمى ھۆكۈمدىن ئىسلام شەرىئىتى ھارام ياكى مەكرۇھ دەپ قارىغان بەزى كىيىملەر بۇنىڭدىن ئىستىسنادۇر. ئەرلەرنىڭ يىپەك كىيىم كىيىشى، بەك نېپىز قارىسا تېرىنىڭ رەڭگىنى ئېنىق كۆرسىتىدىغان كىيىملەر، بەك تار بولۇپ بەدەن شەكلى، ئەۋرەت ئەزالىرىنى ئېنىق سۈپەتلەپ بېرىدىغان كىيىملەرنى خۇددى كىيىم كەيمىگەندەك ۋە ئەۋرەتنى

ياپمغاندەك ھالەتنى ئىپادىلەيدۇ، بۇنداق كىيىملەرنى كىيىشمۇ توغرا بولمايدۇ. كاپىرلارنىڭ بەلگىلىك كىيىملىرىنى ئەر-ئايال مۇسۇلمانلارنىڭ كىيىشى توغرا بولمايدۇ. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام باشقا دىندىكى كىشىلەرنىڭ خاس كىيىملىرىنى كىيىشتىن چەكلىگەن، ئەرلەرنىڭ ئاياللارنىڭ كىيىمىنى، ئاياللارنىڭ ئەرلەرنىڭ كىيىمىنى كىيىشى چەكلىنىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەرلەرنىڭ ئاياللارغا ئوخشىۋېلىشىنى، ئاياللارنىڭ ئەرلەرگە ئوخشىۋېلىشىنى چەكلىگەن.

پادىجى ئىستان ياكى باشقا كاستۇم-بۇرۇلكىلار كاپىرلارغا خاس كىيىم ئەمەس، بەلكى ئۇ نۇرغۇن شەھەر، دۆلەتلەردە مۇسۇلمانلار ۋە كاپىرلار ئورتاق كىيىدىغان كىيىم بولۇپ قالدى. بەزى رايونلاردىكى كىشىلەر بۇنى ئۆزلىرىنىڭ كىيىپ ئادەتلەنگەن كىيىملىرىگە ئوخشىمىغانلىقى ئۈچۈن باشقا مۇسۇلمانلار كىيىپ ئادەتلەنگەن بولسىمۇ ئۇلار كىيمەيدۇ، مۇسۇلمان ئۈچۈن مۇھىم بولغىنى: ئۆز شەھرىدە ئادەت بولمىغان كىيىمنى نامازدا، جامائەت سورۇنلىرىدا ۋە كوچىلاردا كىيمەسلىكى ياخشىدۇر. ["دائىمىي كومىتېت پەتىۋاسى" 3 - توم 307-309 - بەتلەر].

ئۇلار يەنە مۇنداق دەيدۇ: "مۇسۇلمان ئەر-ئاياللارغا: ئىسلامى ئەدەپ-ئەخلاقىلارغا رىئايە قىلىش، توي-تۈكۈن، نەزىر-چىراق، كىيىم-كېچەك، يېمەك-ئىچمەك قاتارلىق جەھەتلەردە ئىسلامى پرىنسىپ بىلەن يۈرۈشى ۋاجىپ بولىدۇ.

ئۇلارنىڭ كىيىم-كېچەكتە كاپىرلارغا ئوخشىۋېلىشى توغرا بولمايدۇ، بەدەن شەكلى، ئەۋرەتلىرىنى ئىپادىلەيدىغان بەك تار كىيىملەرنى ياكى بەدەن تېرىلىرىنى ئىپادىلەيدىغان بەك نىپىز كىيىملەرنى ياكى بەدەننى تولۇق ئورنىمايدىغان كۆكسى، ئىككى بىلىكى، بويىنى، چېچى ۋە باشقا ئورۇنلىرى ئۈچۈن بولغان كىيىملەرنى كىيمەسلىكى كېرەك. ["دائىمىي كومىتېت پەتىۋاسى" 3-توم 306 - 307-بەت].

شەيخ مۇھەممەد ئىبنى سالىھ ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھىدىن: كاپىرلارغا ئوخشاش بولۇپ قىلىشنىڭ ئۆلچىمى توغرىسىدا سورالغاندا؛ مۇنداق جاۋاب بەرگەن: "ئۇلارغا ئوخشاش بولۇپ قىلىشنىڭ ئۆلچىمى: ئوخشىغۇچى ئوخشىۋالغۇچىغا خاس بولغان ئىشلارنى قىلماسلىق، كاپىرلارغا ئوخشاپ قىلىش دېگەن: مۇسۇلمان ئۇلارغا خاس بولغان ئىشلارنى قىلسا ئوخشاپ قالىدۇ.

ئەمما مۇسۇلمانلار ئارىسىدا كەڭ تارقالغان، ئۇنىڭ بىلەن كاپىرلاردىن پەرقلەنمەيدىغان ھالەتكە كەلگەن ئىش بولسا، ئۇنىڭ بىلەن كاپىرغا ئوخشاپ قالغان بولمايدۇ، ئۇ ئىشمۇ باشقا بىر تەرەپتىن ھارام بولمىسا، ئوخشاپ قالغانلىق تەرەپتىن ھارام بولمايدۇ.

بىزنىڭ دېگەن بۇ سۆزىمىز، بۇ سۆز بىلدۈرگەن نەرسىنىڭ تەقەززاسىدۇر، بۇ سۆزنىڭ ئوخشىشىنى: "پەتھۇل بارى" نىڭ ساھىبى 10 - توم 272 - بەتتە مۇنداق دېگەن: "سەلەپ ئالىملىرىنىڭ بەزىسى راھىپلارنىڭ كىيىمى بولغان باش كىيىمى بولغان كىيىمنى كىيىشنى ياقتۇرمىغان. ئىمام مالىكتىن بۇ توغرىدا سورالغاندا: كىيسە بولىدۇ دېگەن. بۇ خرىستىئانلارنىڭ كىيىمى؛ دېيىلگەندە، ئىلگىرى بۇ يەردە كىيىلگەن دېدى. مەن دەيمەنكى: ئىمام مالىك بۇنىڭغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئېھراملىق كىشى قانداق كىيىملەرنى كىيىدۇ؟ دەپ سورالغاندا، ئېھراملىق كىشى: كۆينەك كىيمەيدۇ، ئىستان كىيمەيدۇ ۋە باش كىيىمى كىيمەيدۇ...»

دېگەن ھەدىسىنى دەلىل قىلغان بولسا ئەڭ ياخشى بولاتتى.

"پەتھۇل بارى" نىڭ ساھىبى 10 - توم 317 - بەتتە مۇنداق بايان قىلغان: "بەزى كىيىملەردىن چەكلىنىش شۇ دەۋرىدىكى مۇسۇلمان بولمىغان ئەجەملەرنىڭ كىيىمى ۋە شۇئارى بولغانلىقى ئۈچۈن دىنى جەھەتتىن ئۇلارغا ئوخشاپ قالماستىن چەكلەنگەن، ھازىر ئۇلارنىڭ شۇئارى بولىدىغان ئىش يوق، كىراھىيەت يوقالدى (ئىللەت يوقالدى)، كىيسە بولىدۇ.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر." [ "شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن پەتىۋالار مەجمۇئەسى" 12 - توم 290 - بەت. ]

شەيخ سالىھ پەۋزان مۇنداق دەيدۇ: " نىجىس بولمىسا كاپىرنىڭ كىيىمىنى كىيىشمۇ دۇرۇس بولىدۇ، چۈنكى ئەسلى پاكىتۇر، پاكلىق شەك بىلەن يوقالمايدۇ، ئۇلارنىڭ توقۇغان ۋە بويىغان نەرسىلىرىمۇ پاكىتۇر، چۈنكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ۋە ساھابىلارمۇ كاپىرلار توقۇغان ۋە بويىغان كىيىملەرنى كىيەتتى." [ "مۇلەخخەس پىقھى" 1 - توم 20 - بەت. ]

جاۋابنىڭ خۇلاسەسى: مۇسۇلمانلارغا كىيىم - كىچەكتە ۋە باشقا ئىشلاردا كاپىرلارغا ئوخشىۋېلىش ھارام بولىدۇ، ئەمما كاپىرلارغا خاس بولمىغان نەرسىلەردە ھېچ گەپ بولمايدۇ.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.